

एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखाको

विधान २०५८ (सन् २००९)*

एम्नेस्टी
इन्टरनेसनल



एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल

प्रस्तावना

विश्वव्यापी रूपमा भइरहेका मानवअधिकार उल्लङ्घन र ज्यादतीका सन्दर्भमा मानवअधिकारको प्रवर्धन तथा संरक्षणका लागि एक गैरनाफामूलक, गैरसरकारी, गैरराजनीतिक संस्थाको सान्दर्भिकता महसुस गर्दै अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा ख्यातिप्राप्त मानवअधिकार अभियान, एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको विधानसँग मिल्दोजुल्दो यस विधानको प्रारूप तयार गरी एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको नेपाल शाखाको स्थापनाका लागि संस्था दर्ता ऐन २०३४ को अधिनमा रही यो विधान तयार गरिएको हो ।

भाग-१ प्रारम्भिक

१. एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपालको स्थापना :

- (१) यो विधानको नाम एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखाको विधान २०५८ (सन् २००९) को पाँचौँ संशोधन २०७४ (सन् २०१७) हुने छ । यो विधान स्वीकृत भएपछि एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखाको स्थापना भएको मानिने छ । यसलाई छोटकरीमा एम्नेस्टी नेपाल^१ भनेर चिनिनेछ । यो विधान स्वीकृत भएपछि एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखाको स्थापना भएको मानिने छ । यसलाई छोटकरीमा एम्नेस्टी नेपाल भनेर चिनिनेछ ।
- (२) यो एक गैरनाफामूलक, गैरसरकारी तथा गैरराजनीतिक संस्था हुने छ ।
- (३) एम्नेस्टी नेपालको स्वतन्त्र कानुनी अस्तित्व हुने छ । यसको हैसियत कानुनी व्यक्ति सरह हुनेछ ।^२

२. ठेगाना र कार्यक्षेत्र

- (१) यो संस्थाको कार्यालय काठमाडौँमा अवस्थित हुने छ र हाल यसको ठेगाना यस प्रकार हुने छ :

एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल
एम्नेस्टी मार्ग, बसन्तनगर, बालाजु
पो.ब.नं-१३५, काठमाडौँ, नेपाल ।

- (२) यस संस्थाको कार्यक्षेत्र काठमाडौँमा भई स्थानीय अधिकारीको स्वीकृति लिएर नेपालभरी रहनेछ ।^३

३. प्रारम्भ

यो विधान एम्नेस्टी नेपाल शाखाको साधारणसभाबाट पारित भई एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको इन्टरनेसनल बोर्ड (International Board) र नेपाल सरकारले तोकेको निकायको स्वीकृति पश्चात लागू हुनेछ ।

४. परिभाषा

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ लागेमा बाहेक यस विधानमा :

- (१) “विधान” भन्नाले एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखाको विधान २०५८ (सन् २००९)को पाँचौँ संशोधन २०७४ (सन् २०१७) लाई समेत जनाउने छ ।
- (२) “एम्नेस्टी इन्टरनेसनल” भन्नाले बेलायतको लण्डनमा मुख्य कार्यालय भएको अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार संस्था एम्नेस्टी इन्टरनेसनललाई जनाउनेछ ।
- (३) “संस्था” वा “एम्नेस्टी नेपाल” भन्नाले एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखालाई जनाउने छ ।
- (४) “आई.एस.” भन्नाले एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको अन्तर्राष्ट्रिय सचिवालयलाई जनाउने छ ।
- (५) नेसनल बोर्ड (National Board) भन्नाले एम्नेस्टी नेपालको नेसनल बोर्ड (National Board) लाई जनाउनेछ ।
- (६) “सदस्य” भन्नाले एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको सिद्धान्त, आदर्श र विधानलाई स्वीकार्ने र यो विधानको “सदस्यता” खण्डमा उल्लिखित सर्तहरू स्वीकारी सदस्यता प्राप्त गरेका व्यक्तिलाई जनाउने छ ।
- (७) “स्थानीय अधिकारी” भन्नाले सम्बन्धित जिल्लाको प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई बुझाउने छ ।

* जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काठमाडौँबाट पहिलो, दोस्रो, तेस्रो र चौथो संशोधनद्वारा क्रमशः २०६४, २०६५, २०६८, २०७२ र २०७४ मा संशोधित प्रावधानहरू समाविष्ट ।

^१ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । सो अघि “ए.आइ.नेपाल” रहेको ।

^२ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । संशोधन अघि निम्न व्यवस्था रहेको :

“ए.आइ.नेपालको स्वतन्त्र कानुनी अस्तित्व हुने छ र यसको नामबाट कुनै मुद्दा हालु परेमा वा यसलाई कुनै मुद्दा हालु परेमा यसैको नामबाट गर्न सकिने छ ।”

^३ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । संशोधन अघि निम्न व्यवस्था रहेको :

(ख) यस संस्थाको कार्यक्षेत्र काठमाडौँमा भई स्थानीय अधिकारीको स्वीकृति लिएर नेपाल राज्यभर हुनेछ ।



- (८) “स्थानीय तह” भन्नाले सम्बन्धित गाउँपालिका, नगर/उपमहानगर/महानगरपालिका, जिल्ला समन्वय समितिलाई बुझाउने छ।⁴
- (९) “एम्नेस्टी समूह” भन्नाले स्थानीय रूपमा कार्य गर्न एम्नेस्टी इन्टरनेसनलबाट मान्यता प्राप्त समूहलाई जनाउने छ।
- (१०) “निर्माणाधिन समूह” भन्नाले समूहको मान्यता प्राप्त भइनसकेको परीक्षणको क्रममा रहेको समूहलाई जनाउने छ।
- (११) “तोकिएबमोजिम” भन्नाले यो विधान र यसअन्तर्गत बनेका नियम, उपनियम वा यो विधानअन्तर्गत बनेका अख्तियारप्राप्त समिति, उपसमितिले तोकेबमोजिमका **विषयहरू**लाई जनाउने छ।
- (१२) “पुनरावेदन समिति” भन्नाले एम्नेस्टी नेपालको राष्ट्रिय परिषद् बैठकबाट यस विधानबमोजिम निर्वाचित हुने पुनरावेदन समितिलाई जनाउने छ।
- (१३) “राष्ट्रिय सचिवालय” भन्नाले एम्नेस्टी नेपालको राष्ट्रिय सचिवालयलाई जनाउने छ।
- (१४) “अध्यक्ष” भन्नाले एम्नेस्टी नेपालका अध्यक्षलाई जनाउने छ।
- (१५) “निर्देशक” भन्नाले एम्नेस्टी नेपालका निर्देशकलाई जनाउने छ।
- (१६) “नेसनल बोर्ड पदाधिकारी” भन्नाले “नेसनल बोर्डका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, महासचिव, उपमहासचिव, कोषाध्यक्ष र सदस्यहरूलाई जनाउने छ।
- (१७) “पुनरावेदन समितिका पदाधिकारी” भन्नाले एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखाको पुनरावेदन समितिका संयोजक र सदस्यहरूलाई जनाउने छ।
- (१८) “साधारण सभा” भन्नाले यस विधानको साधारणसभा खण्डमा व्यवस्था गरिएबमोजिमको सभालाई जनाउने छ।
- (१९) “नेपाल शाखा” भन्नाले एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको नेपाल शाखालाई जनाउने छ।
- (२०) “युथ नेटवर्क” भन्नाले एम्नेस्टी नेपालले सञ्चालन गर्ने अभियानका उद्देश्यमा आधारित भई विभिन्न गतिविधि गर्नका लागि एम्नेस्टी नेपालबाट युवा सदस्यता लिएका व्यक्तिहरूको स्थानीय नेटवर्कलाई जनाउने छ।⁵

५. एम्नेस्टी नेपालको प्रतीक चिन्ह तथा छाप

- (१) आयाताकार पहेंलो पृष्ठभूमिमा दायाँतर्फ काँडेतारले बेरिएको बलिरहेको मैनवत्ति र बायाँतर्फ पहिलो हरफमा “एम्नेस्टी” र दोस्रो हरफमा “इन्टरनेसनल” लेखिएको र दुवै हरफहरूको लम्बाई बराबर भएको तथा पहेंलो भागको ठिक तल पहेंलो भागको लम्बाईको बराबर हुनेगरी “एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल” लेखिएको (अनुसूची १ अनुसारको) एम्नेस्टी नेपालको प्रतीक चिन्ह हुनेछ।
- (२) यस संस्थाको प्रतीक चिन्ह अङ्कित भएको एक छाप हुने छ।

भाग-२

परिदृश्य, उद्देश्य, मूल आदर्श, कार्यविधि र कार्यादेश

६. यस संस्थाको परिदृश्य, उद्देश्य, मूल आदर्श, कार्यविधि र कार्यादेश निम्नबमोजिम हुनेछ :

६.१. परिदृश्य :

मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरूमा उल्लेख भएबमोजिमका सबै मानवअधिकारहरू हरेक मानव मात्रले उपभोग गर्न पाएको विश्व नै एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपालको परिदृश्य हुनेछ।

६.२. उद्देश्य :

एम्नेस्टी नेपालको परिदृश्यालाई साकार पार्न सबै प्रकृतिका मानवअधिकारहरूको गम्भीर उल्लङ्घन र ज्यादतीको रोकथाम र अन्त्यका लागि अध्ययन-अनुसन्धान तथा अभियानहरू सञ्चालन गर्नु एवं मानवअधिकार प्रवर्धनका लागि कार्य गर्नु एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपालको उद्देश्य रहेको छ।

६.३. मूल आदर्श :

भेदभावको अन्त्य तथा स्वतन्त्रता, प्रजातन्त्र तथा आपसी सद्भावको सिद्धान्तमा आधारित मानवअधिकार रक्षकहरूको समुदाय निर्माण एम्नेस्टी नेपालको मूल आदर्श हुने छ।

६.४. कार्यविधि :

⁴ संसोधन पहिलोको व्यवस्था “स्थानीय निकाय” भन्नाले सम्बन्धित गाविस, नगरपालिका, महानगरपालिका, जिल्ला विकास समितिलाई बुझाउने छ।

⁵ पाँचौ संशोधन २०७४ द्वारा एम्नेस्टी नेपालको स्थानीय संरचनाको रूपमा रहेको “युथ नेटवर्क” को परिभाषा विधानमा समावेश गर्न उपयुक्त भएकोले थप गरिएको।

- (क) मानवअधिकारसम्बन्धी कुनै निश्चित घटना वा ज्यादतीका सम्बन्धमा एम्नेस्टी इन्टरनेसनलका तर्फबाट गरिएका अनुसन्धानहरूका आधारमा प्राप्त तथ्यहरूलाई सार्वजनिक गरी कुनै पनि देशका सरकार, कम्पनीहरू, अन्तरसरकारी संस्था, सशस्त्र राजनीतिक समूह तथा अन्य गैरराज्य पक्षबाट भएका मानवअधिकार उल्लङ्घन र ज्यादती रोक्नका लागि एम्नेस्टी नेपालमा आबद्ध सदस्य, यसका सहयोगीहरू र मानवअधिकार रक्षकहरूद्वारा नेपालको कानूनको परिधिभित्र रही दबाव सिर्जना गरिने छ ।
- (ख) मानवअधिकार उल्लङ्घन र ज्यादतीको रोकथामका लागि सरकारहरूलाई कानुनी शासनको सिद्धान्तको पालना गर्न र मानवअधिकारसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दस्तावेजहरू अनुमोदन एवं कार्यान्वयनका लागि आह्वान गर्ने छ । मानवअधिकार शिक्षाका विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुका साथै अन्तरसरकारी सङ्गठन, व्यक्ति तथा समाजका हरेक अङ्गलाई मानवअधिकारको सम्मान र समर्थन गर्न प्रोत्साहित गर्ने छ ।

६.५. कार्यादेश

एम्नेस्टी इन्टरनेसनलले विश्वव्यापी रूपमा मानवअधिकारको प्रवर्धन र संरक्षणका लागि सञ्चालन गर्ने अभियानको उद्देश्य प्राप्तिका लागि त्यस्ता अभियानप्रति ऐक्यबद्धता प्रकट गर्न, सहभागी हुन र कार्यक्रम सञ्चालन गर्न एम्नेस्टी नेपाल क्रियाशील हुने छ । यसरी अभियान सञ्चालन गर्दा नेपालमा भएका मानवअधिकार उल्लङ्घन र ज्यादतीसम्बन्धी घटनाहरूको अनुसन्धानसँग सम्बन्धित कार्यमा भने एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखामा आबद्ध समूह, निर्माणाधिन समूह, सञ्जाल तथा सदस्यहरूले आफ्नै निर्णयका आधारमा मात्र संलग्न हुन पाउने छैनन् ।

भाग-३

सदस्यता

७. सदस्यताको प्रकार र प्राप्ति

७.१. सदस्यताको प्रकार

- (क) **समर्थक सदस्यता :**
संस्थाको विधान र उद्देश्यहरूको पालना गर्दै संस्थाको अभियानमा सहयोग पुऱ्याउन चाहने तर निर्णय प्रकृत्यामा मताधिकार नचाहने १६ वर्ष र सोभन्दा माथिका कुनै पनि नागरिकले आस्था, धर्म, वर्ण, लिङ्ग, उत्पत्ति तथा भाषाका आधारमा कुनै विभेद बिना एम्नेस्टी नेपाल शाखाको समर्थक सदस्यमा गणना गर्न सकिने छ ।
- (ख) **समूहगत सदस्यता :**
एम्नेस्टी नेपालको विधान र उद्देश्यहरूको पालना गर्दै शाखाको अभियानमा सहयोग पुऱ्याउन र सहभागी हुन चाहने १६ वर्ष वा सोभन्दा माथिका कुनै पनि व्यक्तिले आस्था, धर्म, वर्ण, लिङ्ग उत्पत्ति तथा भाषाका आधारमा विभेद बिना एम्नेस्टी नेपालमा आबद्ध समूह वा निर्माणाधिन समूहको कार्यसमितिले तोकेको पदाधिकारीको सिफारिसमा एम्नेस्टी नेपाल शाखाको समूहगत सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछन् । यस्ता सदस्यहरूलाई सम्बन्धित समूहमा र सम्बन्धित समूहमार्फत एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखाको निर्णय प्रकृत्यामा मताधिकार प्राप्त हुनेछ ।
- (ग) **युवा सदस्यता :**
एम्नेस्टी नेपालको विधान र उद्देश्यहरूको पालना गर्दै शाखाको अभियानमा सहयोग पुऱ्याउने र सहभागी हुन चाहने १४ देखि २५ वर्षसम्मका कुनै पनि व्यक्तिले आस्था, धर्म, वर्ण, लिङ्ग उत्पत्ति तथा भाषाका आधारमा कुनै विभेद बिना एम्नेस्टी नेपालमा आबद्ध युथ नेटवर्कको कार्यसमितिले तोकेको पदाधिकारीको सिफारिसमा वा सोभै राष्ट्रिय सचिवालयमार्फत एम्नेस्टी नेपाल शाखाको युवा सदस्यता प्राप्त गर्न सक्नेछन् । युथ नेटवर्कमार्फत बनेका सदस्यहरू सम्बन्धित युथ नेटवर्कको निर्णय प्रकृत्यामा सहभागी हुन सक्नेछन् । साथै तोकिएअनुसार एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपाल शाखाको निर्णय प्रकृत्यामा मताधिकार प्राप्त हुनेछ ।

(घ) मानार्थ सदस्यता

समाजको विभिन्न क्षेत्रमा रही सामाजिक प्रतिष्ठा हाँसिल गरेका वा मानवअधिकार प्रवर्धन र संवर्धनमा योगदान पुऱ्याउँदै आएका व्यक्तिलाई तोकिएअनुसार एम्नेस्टी नेपाल शाखाले मानार्थ सदस्यता प्रदान गर्न सक्नेछ ।⁶

⁶ पाँचौँ संशोधन २०७४ मार्फत संशोधन गरिएको । संशोधन अघि निम्न प्रावधान रहेको थियो:

(घ) साधारण सदस्यता



७.२. सदस्यता प्राप्ति

नेसनल बोर्डले निर्धारण गरेबमोजिमको प्रक्रिया पुरा गरी राष्ट्रिय सचिवालयबाट सदस्यता प्रदान गरिने छ ।

७.३. सदस्यताका लागि आवश्यक योग्यता:

एम्नेस्टी नेपालको सदस्यता प्राप्त गर्नका लागि आवश्यक प्रावधानहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

- (क) एम्नेस्टी नेपालको विधान र उद्देश्यहरू पालनाको प्रतिबद्धता ।
- (ख) एम्नेस्टी नेपालबाट निर्धारित शुल्कको भुक्तानी ।
- (ग) मानसिक सन्तुलन नगुमाएको ।
- (घ) भ्रष्टाचारमा दोषी नठहरिएको ।
- (ङ) मानव अधिकार ज्यादती र उल्लङ्घन हुने खालका कुनै कार्यमा संलग्न नरहेको ।

७.४. सदस्यता नवीकरण :

- (क) हरेक सदस्यले आफ्नो सदस्यता समाप्त भएको छ महिनाभित्र आफ्नो सदस्यता नवीकरण गराउनु पर्ने छ । तोकिएको समय भुक्तान भइसकेपछि नवीकरण गरिने छैन, तर नयाँ सदस्यता प्राप्तिका प्रकृतिका लागि बाधा भने पुग्ने छैन ।
- (ख) नेसनल बोर्डले उपयुक्त कारण खुलाई कुनै व्यक्तिको सदस्यता नवीकरण नगर्ने भन्ने निर्णय गर्न सक्दछ ।
- (ग) नेसनल बोर्डले सदस्यता नवीकरण नगर्ने निर्णय गरिएका व्यक्तिलाई पुनरावेदन गर्ने अधिकार भने हुनेछ ।⁷

द. सदस्यताको समाप्ति

(१) देहायको कुनै एक अवस्थामा एम्नेस्टी नेपालको कुनै पनि सदस्यको सदस्यता समाप्त हुनेछ :

- (क) लिखित राजिनामा दिई स्वीकृत भएमा,
- (ख) एम्नेस्टी इन्टरनेसनल र एम्नेस्टी नेपालको विधान, नीति र उद्देश्य विपरीत कार्य गरेमा,
- (ग) सदस्यताको म्याद समाप्त भएमा,
- (घ) विधानको भाग ३ दफा ७.३ बमोजिमको योग्यता नरहेमा,
- (ङ) मृत्यु भएमा
- (च) युथ नेटवर्क सदस्यको हकमा सम्बन्धित सदस्यको उमेर पच्चीस वर्ष पूरा भएमा ।

(२) समूहगत सदस्यको हकमा सम्बन्धित एम्नेस्टी समूह वा निर्माणाधिन समूहको सिफारिसमा नेसनल बोर्डले सदस्यता समाप्तिसम्बन्धी निर्णय गर्नेछ । यदि सम्बन्धित एम्नेस्टी समूह वा निर्माणाधिन समूहले सिफारिस नगरेमा नेसनल बोर्डले सदस्यता समाप्तिको निर्णय गर्ने छ ।

(३) समर्थक सदस्यको सदस्यता समाप्तिसम्बन्धी निर्णय नेसनल बोर्डले गर्नेछ ।

भाग-४

साङ्गठनिक संरचना

९. साधारणसभा

९.१. साधारणसभाको स्वरूप:

साधारणसभा एम्नेस्टी नेपालको नीतिगत निर्णय गर्ने सर्वोच्च निकाय हुनेछ । राष्ट्रिय परिषद् र समूहहरूको राष्ट्रिय बैठक गरी यसको दुईओटा स्वरूप हुनेछ । नेसनल बोर्ड र पुनरावेदन समितिको नियमित निर्वाचन गर्ने, संस्था विघटनको सिफारिस गर्ने तथा यस विधानमा राष्ट्रिय परिषद्ले गर्ने भनी तोकिएकामा बाहेक समूहहरूको राष्ट्रिय बैठकका सबै अधिकार राष्ट्रिय परिषद् सरह हुने छ ।

९.२. साधारणसभाको बैठक हरेक वर्ष बस्ने छ । प्रत्येक २/२ वर्षमा राष्ट्रिय परिषद्को बैठक बस्ने छ । राष्ट्रिय परिषद्को बैठकको अन्तरालमा समूहहरूको राष्ट्रिय बैठक बस्ने छ ।

एम्नेस्टी नेपालले संचालन गर्ने अभियान संचालनका लागि नियमित रूपमा आर्थिक सहयोग प्रदान गर्ने, यसको विधान र उद्देश्यहरूको पालना गर्दै संस्थाले संचालन गर्ने अभियानमा सहभागि हुँदै सहयोग पुऱ्याउदै आएका दक्ष, अनुभवी तथा प्रतिष्ठित व्यक्तिलाई तोकिए बमोजिम एम्नेस्टी नेपाल शाखाले साधारण सदस्यता प्रदान गर्न सक्नेछ । यसरी सदस्यता दिदा आस्था, धर्म, वर्ण, लिङ्ग उत्पत्ति तथा भाषाका आधारमा कुनै विभेद गरिने छैन ।

⁷ पाँचौँ संशोधन २०७४ मार्फत संशोधन गरिएको । संशोधन अघि निम्न प्रावधान रहेको थियो: (ग) यसरी नवीकरणबाट वन्चित भएकालाई पुनरावेदन गर्ने अधिकार हुनेछ ।

९.३. राष्ट्रिय परिषद्

(१) राष्ट्रिय परिषद्को गठन:

प्रत्येक दुई वर्षमा हुने एम्नेस्टी नेपालको राष्ट्रिय परिषद् बैठकमा निम्नबमोजिमको सहभागिता रहनेछ :

- (क) नेसनल बोर्डका पदाधिकारीहरू,
- (ख) पुनरावेदनसमितिका पदाधिकारीहरू,
- (ग) मान्यता प्राप्त समूहका दुई/दुई जना प्रतिनिधि
- (घ) निर्माणाधिन समूहको एक/एक जना पर्यवेक्षक
- (ङ) नेसनल बोर्डबाट मनोनित पर्यवेक्षकहरू,
- (च) राष्ट्रिय सचिवालयका कर्मचारीहरू,

(२) मताधिकार :

एम्नेस्टी नेपालमा आबद्धताको मान्यता प्राप्त समूहका प्रतिनिधिहरूलाई बैठकमा मताधिकार रहनेछ । युथ नेटवर्क मार्फत् नेसनल बोर्डमा निर्वाचित भएर आएका युवा सदस्यहरूलाई परिषद् बैठकको एजेन्डामा सूचीकृत विषयहरूमा हुने मतदानमा मताधिकार हुनेछ ।^८

९.४. (१) समूहहरूको राष्ट्रिय बैठकको गठन

- (क) नेसनल बोर्डका पदाधिकारीहरू,
- (ख) पुनरावेदन समितिका पदाधिकारीहरू,
- (ग) मान्यता प्राप्त समूहका एक/एक जना प्रतिनिधि
- (घ) निर्माणाधिन समूहको एक/एक जना पर्यवेक्षक ।
- (ङ) नेसनल बोर्डबाट मनोनित पर्यवेक्षकहरू,
- (च) राष्ट्रिय सचिवालयका कर्मचारीहरू,

(२) मताधिकार:

एम्नेस्टी नेपालमा आबद्धताको मान्यता प्राप्त समूहका प्रतिनिधिहरूलाई बैठकमा मताधिकार रहनेछ ।

९.५ विशेष साधारणसभा :

- (क) एम्नेस्टी नेपाल अन्तर्गतका २५ प्रतिशत समूहहरूले तोकिएबमोजिम विशेष कारण देखाई विशेष साधारणसभाको माग गरेमा नेशनल बोर्डले त्यस्तो अनुरोध प्राप्त भएको ४५ दिनभित्र विशेष साधारणसभा बोलाउने छ ।
- (ख) तत्काल विशेष साधारण सभाबाट कुनै विषयमा अन्तिम निर्णय लिनुपर्ने परिस्थिति सिर्जना भएमा नेसनल बोर्डले आवश्यकताअनुसार विशेष साधारणसभा बोलाउन सक्नेछ ।
- (ग) विशेष साधारणसभा जुन कार्यका लागि माग गरिएको वा बोलाइएको हो सोही विषयमा मात्र छलफल गरी निर्णय लिइनेछ ।
- (घ) विशेष साधारणसभाको गठन दफा ९.४ बमोजिम हुने छ ।
- (ङ) विशेष साधारणसभा माग भएको ९० दिनभित्र नियमित वार्षिक साधारणसभा बस्ने भए त्यस्तो विशेष साधारणसभा बोलाउन नेसनल बोर्ड बाध्य हुने छैन तर विशेष साधारणसभामा पेस गर्ने भनिएका प्रस्ताव नियमित साधारणसभामा प्रस्तुत गर्न पर्नेछ ।
- (च) विशेष साधारणसभाको जानकारी ३० दिन अगाडि नै समूहहरूलाई पठाउनु पर्नेछ ।

९.६. साधारणसभाको बैठक :

- (क) साधारणसभाको बैठक प्रत्येक वर्ष नेसनल बोर्डबाट निर्धारण भएको मिति, समय र स्थानमा हुने छ र एम्नेस्टी नेपालअन्तर्गतका सबै समूह तथा निर्माणाधिन समूहहरूलाई यस्तो बैठकको सूचना ४५ दिन अगावै गरिने छ ।
- (ख) साधारणसभाको अध्यक्षता नेसनल बोर्डले तोकेको व्यक्तिले गर्ने छ ।
- (ग) साधारणसभाको गणपूरक सङ्ख्या ६० प्रतिशत हुने छ । तोकिएको गणपूरक सङ्ख्या नपुगेमा सोको व्यहोरा खुलाई सभा स्थगन गरिनेछ र तोकिएबमोजिम प्रकृया पूरा गरी पुनः सञ्चालन गरिनेछ ।^९

^८ एम्नेस्टी नेपालमा आबद्ध युथ नेटवर्कहरूमध्येबाट निर्वाचित भई आएका दुईजना नेसनल बोर्ड सदस्यहरूको एम्नेस्टी नेपालको साधारणसभामा सहभागिता चै रहिआएको तर मताधिकारको व्यवस्था स्पष्ट नभएकोले त्यसलाई स्पष्ट पारिएको ।

^९ पाँचौँ संशोधन २०७४ ले थपेको ।



- (घ) साधारणसभामा कुनै विषयउपर मतभेद भई निर्णय गर्नुपरेमा एक व्यक्ति एक मतका आधारमा बहुमतबाट गरिने छ ।
- (ङ) साधारणसभामा कुनै विषयउपर विवाद भई पक्ष विपक्षमा मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिने छन् ।

९.७. साधारणसभाको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको एकीकृत रणनीतिक लक्ष्य (Strategic Goals)¹⁰ मा आधारित एम्नेस्टी नेपालको राष्ट्रिय रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने,
- (ख) एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको आर्थिक नीतिमा आधारित एम्नेस्टी नेपालको आर्थिक नीति तर्जुमा गर्ने ।
- (ग) नेसनल बोर्ड तथा पुनरावेदन समितिको निर्वाचन गर्ने ।
- (घ) एम्नेस्टी नेपालको कार्यप्रगति प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन, बजेट, कार्ययोजना तथा राष्ट्रिय सचिवालयको प्रतिवेदनउपर छलफल गरी पारित गर्ने ।
- (ङ) लेखापरीक्षक नियुक्ति गर्ने र पारिश्रमिक तोक्ने ।
- (च) अन्य आवश्यक प्रस्तावहरू पारित गर्ने ।

१०. नेसनल बोर्ड

(क) नेसनल बोर्ड (National Board) को गठन: एम्नेस्टी नेपालको वार्षिक साधारणसभाको अन्तरालमा आवश्यक पर्ने नीतिगत निर्णय गर्न एवं एम्नेस्टी नेपालको राष्ट्रिय रणनीतिक योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि निम्नबमोजिम नेसनल बोर्ड (National Board) गठन हुने छ ।

- (क) अध्यक्ष: १
- (ख) उपाध्यक्ष: १ जना
- (ग) महासचिव: १ जना
- (घ) कोषाध्यक्ष: १ जना
- (ङ) उपमहासचिव: १ जना
- (च) सदस्यहरू : छ जना (कम्तिमा एक महिला सहित दुईजना युवा सदस्य सहित)¹¹

(ख) नेसनल बोर्डको निर्वाचन

(१) राष्ट्रिय परिषद्बाट निम्नानुसारका पदाधिकारीहरूको निर्वाचन हुने छ ।

- (क) अध्यक्ष : १ जना
- (ख) कोषाध्यक्षको १ जना
- (ग) सदस्य ७ (कम्तिमा ३ जना महिला सहित) जना ।

नोट : यस उपखण्डको प्रयोजनकालागि मतदानको अधिकार: एम्नेस्टी नेपालमा आवश्यकताको मान्यता प्राप्त समूहका प्रतिनिधिहरूलाई रहनेछ,

- (२) नेसनल बोर्ड पदाधिकारीहरूमा यस विधानको भाग ४, दफा १० को उपदफा (१) (ख) (१) अनुसार परिषद् बैठकबाट निर्वाचित हुने ९ (नौ) जना र २ (दुई) जना बोर्ड पदाधिकारीको निर्वाचन युथ नेटवर्क सदस्यहरूमध्येबाट गरिनेछ । युवा नेसनल बोर्ड सदस्यको निर्वाचन तोकिएबमोजिम हुनेछ जसमा कम्तिमा एकजना महिला रहने छन् ।
- (३) यसरी विधानको भाग ४, दफा १० को उपदफा (१) (ग) र भाग ४, दफा १० को उपदफा (२) अनुसारका सदस्यहरूमध्येबाट दफा १०.१ (क) को बाँकी पदाधिकारीहरू (उपाध्यक्ष, महासचिव र उपमहासचिव) को नियुक्ति हुनेछ । यस्तो नियुक्ति नेसनल बोर्ड बैठकबाट गरिनेछ ।
- (४) निर्वाचन प्रयोजनका लागि नेसनल बोर्डले निर्वाचन हुने मिति तोक्ने समयमा निर्वाचन समिति गठन गर्ने छ । निर्वाचन समिति तोकिए बमोजिम हुनेछ ।¹²
- (५) निर्वाचनसम्बन्धी कार्यविधि अन्यथा तोकिएकामा बाहेक संयोजक वा निर्वाचन समितिले तोकेबमोजिम हुने छ ।

¹⁰ पाँचौं संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । सोअघि “. . . एकीकृत रणनीतिक योजना . . .” रहेको ।

¹¹ पाँचौं संशोधन २०७४ ले थपेको ।

¹² पाँचौं संशोधन २०७४ ले संशोधन गरेको । सो अघि निम्न व्यवस्था रहेको थियो :

(२) तोकिए बमोजिम चयनहुने गरी युथ नेटवर्कबाट कम्तिमा एकजना महिला सहित दुईजना सदस्य ।

(३) उल्लेखित १ (ग) र २ अनुसारका सदस्यहरू मध्येबाट तोकिए अनुसार दफा १०.१ (क) को बाँकी पदाधिकारीहरूको कार्यविभाजन हुने छ ।

(४) निर्वाचन प्रयोजनका लागि नेसनल बोर्डले निर्वाचन हुने मिति तोक्ने समयमा संस्थाका पूर्व अध्यक्ष मध्येबाट एक जनाको संयोजनमा निष्पक्ष निर्वाचन समिति गठन गर्ने छ ।



(६) नोमिनेसन कमिटी

- (क) नेसनल बोर्ड तथा पुनरावेदन समितिको निर्वाचनमा उम्मेदवारी दिने व्यक्तिको क्षमता तथा दक्षता मूल्याङ्कन गर्न नेसनल बोर्डले एक नोमिनेसन कमिटी गठन गर्नेछ। जसमा संयोजक र दुई जना सदस्य रहनेछन्।
- (ख) यस कमिटिले एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको परिदृश्य, उद्देश्य र मूल आदर्श बुझेका एवं एम्नेस्टी नेपालको बोर्डमा रही कार्य गर्न दक्षता हाँसिल गरेका व्यक्तिहरूको पहिचान गरी उनीहरूलाई नेसनल बोर्डको निर्वाचनमा उम्मेदवारी दिन प्रोत्साहित र आमन्त्रित गर्न सक्नेछ।
- (ग) नेसनल बोर्ड तथा पुनरावेदन समितिको निर्वाचनमा उम्मेदवारी दिन चाहने एम्नेस्टी नेपाल समूहका सदस्यहरूले सम्बन्धित पदमा कार्य गर्नका लागि आफूसँग भएको योग्यता र क्षमता लगायतका विषय उल्लेख गरी तोकिएबमोजिमको चाहनापत्र कमिटिसमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।
- (घ) कमिटीमा प्राप्त हुन आएका चाहनापत्रहरूको आधारमा सम्बन्धित पदमा नीजको योग्यता र क्षमता पुगे नपुगेको विषयमा मूल्याङ्कन गरी उक्त उम्मेदवारी सम्बन्धमा नोमिनेसन कमिटिले सिफारिश गर्न सक्नेछ। उम्मेदवारी दिनु अगावै उक्त व्यक्तिले एम्नेस्टी नेपालको सदस्यता भने लिएको हुनुपर्दछ।
- (ङ) कमिटिको गठन एवं काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ।¹³

१०.२. उम्मेदवारको योग्यता तथा अयोग्यता

उम्मेदवारको योग्यता

- (क) एम्नेस्टी नेपालको राष्ट्रिय परिषद् बैठकमा हुने नेसनल बोर्ड वा पुनरावेदन समितिको निर्वाचनमा एम्नेस्टी नेपालमा आवद्ध समूहका तोकिए अनुसारको योग्यता पुगेका प्रतिनिधिहरू र आमन्त्रित साधारण सदस्यले मात्र उम्मेदवारी दिन पाउने छन्।
- (ख) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अपराधमा सजाय पाएको, विगतमा मानव अधिकार विरोधी कार्यमा संलग्न भएको, एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको नीति तथा कार्यक्रमप्रति अनास्था राख्ने, एम्नेस्टी इन्टरनेसनललाई कुनै रकम तथा जिन्सी तिर्न बाँकी बक्यौता भएको, कुनै पनि राजनीतिक दलको क्षेत्रीय, जिल्ला वा केन्द्रीयस्तरका समितिहरूको सदस्य रहेको वा तोकिए अनुसार नोमिनेसन कमिटिको मूल्यांकनबाट तोकिएबमोजिमको योग्यता नपुगेका व्यक्ति नेसनल बोर्ड(नेसनल बोर्ड) वा पुनरावेदन समितिको कुनै पनि पदमा उम्मेदवार हुन सक्ने छैन। साथै उल्लेखित कुनै कुरा लुकाई उम्मेदवार भई निर्वाचित भएको तथ्य पछि खुल्न आएमा निर्वाचित भइसकेपछि पनि त्यस्ता समितिहरूको सदस्य भएमा निज स्वतः पदमुक्त भएको मानिने छ। यसरी पदमुक्त भएको घोषणा गर्दा नेसनल बोर्डले निजलाई सफाइको मौकाबाट वञ्चित गर्ने छैन।

१०.३. नेसनल बोर्डको काम, कर्तव्य र अधिकार

- (क) एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको ग्लोबल एसेम्ब्ली र इन्टरनेसनल बोर्ड एवं अन्तर्राष्ट्रिय सचिवालय (आई.एस.) का निर्णयहरू कार्यान्वयन गर्ने गराउने। . . .¹⁴
- (ख) साधारणसभाबाट निर्धारित नीतिअनुरूप कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (ग) एम्नेस्टी नेपालको प्रशासनिक, आर्थिक, श्रोत व्यवस्थापन र अभियान सञ्चालन जस्ता कार्यहरूको अनुगमन गर्नु,
- (घ) नेसनल बोर्डलाई आवश्यक सल्लाह दिन बढीमा तीन जना सल्लाहकार नियुक्त¹⁵ गर्न सक्ने,
- (ङ) संस्थाको विशेष आवश्यकताअनुरूप विभिन्न उपसमिति र विशेष समिति (हरू) को गठन गरी त्यसको काम, कर्तव्य र अधिकार तोक्ने,
- (च) एम्नेस्टी नेपालको कार्य सञ्चालनका लागि आवश्यक नियम, विनियम, उपनियम तथा निर्देशिकाहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने,

¹³ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित। सोपूर्व निम्न व्यवस्था रहेको :

(ग) उम्मेदवारको क्षमता र दक्षता मूल्यांकन समिति (नोमिनेसन कमिटी)

(क) संस्थाको पूर्व अध्यक्षको संयोजकत्वमा तिन सदस्यीय नोमिनेसन कमिटी गठन गरिने छ। यस कमिटिले तोकिए अनुसार नेसनल बोर्डका उम्मेदवारहरूको क्षमता र दक्षताको मूल्यांकन गर्नेछ।

(ख) यस कमिटिले साधारण सदस्यहरूमध्येबाट पनि एआईको परिदृश्य, उद्देश्य, मूल आदर्श बुझेका क्षमता र दक्षवान व्यक्तित्वहरूलाई नेतृत्वमा आउनको लागि त्यस्ता व्यक्तिहरूको पहिचान गरि उनीहरूलाई नेसनल बोर्डको उम्मेदवारीको लागि प्रोत्साहित र आमन्त्रित गर्न सक्ने छ।

¹⁴ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा हटाइएको। सोअघि निम्न व्यवस्था रहेको : . . . तथा सूचना, निर्देशन र प्रकाशनहरू प्रचार प्रसार गर्ने गराउने,

स्पष्टीकरण: तर ए.आई. का आन्तरिक दस्तावेजहरूको सार्वजनिक रूपमा प्रचारप्रसार भने गर्न सकिने छैन।

¹⁵ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित। सोपूर्व निम्न व्यवस्था रहेको : (घ) राष्ट्रिय कार्यसमितिलाई आवश्यक सल्लाह दिन बढीमा तीन सदस्यीय सल्लाहकार समितिको गठन गर्न सक्ने,

- (छ) कुनै सदस्यको सदस्यता; निर्माणाधिन तथा मान्यता प्राप्त समूह, युथ नेटवर्क वा नेसनल बोर्डका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूलाई विधान र नियमावली अनुरूप निलम्बन, निष्कासन वा खारेज गर्ने,
- (ज) ए.आई र एम्नेस्टी नेपालको नीति एवं विधानअनुरूपको कार्यमा सदस्य, समूह एवं युथ नेटवर्कलाई सक्रिय बनाउन आवश्यक निर्देशिका एवं कार्यविधि(हरू) निर्माण गरी लागू गर्ने र
- (झ) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१०.४. **अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, महासचिव, उपमहासचिव, कोषाध्यक्ष तथा सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार, नेसनल बोर्डका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, महासचिव, उपमहासचिव, कोषाध्यक्ष तथा सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुने छ :**

- (१) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार
- (क) नेसनल बोर्ड बैठकको अध्यक्षता तथा सञ्चालन गर्ने,
- (ख) एम्नेस्टी नेपालको निर्देशकको नियुक्ति गर्ने र नीजको कामको सुपरीवेक्षण एवं कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने ।¹⁶
- (ग) एम्नेस्टी नेपालका तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्ने वा प्रतिनिधि तोक्ने,
- (घ) आवश्यकताअनुसार अन्य पदाधिकारी तथा सदस्यहरूलाई कार्यभार सुम्पने, र
- (ङ) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (२) उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :
- ... <¹⁷
- (क) अध्यक्षले तोकेको जिम्मेवारी पूरा गर्ने,
- (ख) अध्यक्षको अनुपस्थितिमा निजले गर्ने भनी तोकिएका सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने, र
- (ग) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (३) महासचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार
- (क) अध्यक्षको सल्लाहमा नेसनल बोर्डको बैठक तथा अन्य सभाहरू बोलाउने,
- (ख) अभिलेखहरू तयार गरी सुरक्षित राखिएको सुनिश्चित गर्ने,
- (ग) वार्षिक साधारणसभामा नेसनल बोर्डको गतिविधिको वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने, र
- (घ) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (४) उपमहासचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ... <¹⁸
- (क) महासचिवको अनुपस्थितिमा निजले गर्ने भनी तोकिएका सम्पूर्ण कार्यहरू गर्ने, र
- (ख) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (५) कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार
- (क) एम्नेस्टी नेपालको कोषको सञ्चालन नियमानुसार भएको सुनिश्चित गर्ने,
- (ख) वार्षिक साधारणसभामा एम्नेस्टी नेपालको आय-व्यय विवरण प्रस्तुत गर्ने,
- (ग) एम्नेस्टी नेपालको लेखा दुरुस्त राखिएको सुनिश्चित गर्ने,
- (घ) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (६) सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार
- (क) नेसनल बोर्डको बैठकमा नियमित उपस्थित भई छलफलमा सक्रिय रूपमा सहभागी हुने,
- (ख) एम्नेस्टी नेपालद्वारा आयोजना गरिएका कार्यक्रमहरूमा सक्रिय सहभागिता जनाउने,
- (ग) एम्नेस्टी नेपालको गतिविधि तथा कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी बनाउन रचनात्मक सहयोग गर्ने,
- (घ) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१०.५. **नेसनल बोर्डको बैठक**

- (१) नेसनल बोर्डको बैठक विशेष परिस्थितिमा बाहेक प्रत्येक तिन महिनामा एकपटक बस्ने छ ।
- (२) नेसनल बोर्ड बैठकको गणपूरक सङ्ख्या (कोरम) ५१ प्रतिशत हुने छ ।

¹⁶ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । सोअघि निम्न व्यवस्था रहेको :

(ख) मतदानको कार्यमा मत बराबर भएमा निर्णायक मत दिने,

¹⁷ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा हटाइएको । सोअघि निम्न व्यवस्था रहेको : क) अध्यक्षलाई निजको काममा सहयोग गर्ने,

¹⁸ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा हटाइएको । सोअघि निम्न व्यवस्था रहेको : क) महासचिवलाई निजको काममा सहयोग गर्ने,

- (३) नेसनल बोर्डको बैठकमा मतभेद भई दुवैतर्फ मत बराबर भएको खण्डमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिने छन् ।
- (४) नेसनल बोर्डको बैठक नबसेको समयमा गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरू महासचिवले अध्यक्षको परामर्श र सहमतिमा कार्यान्वयन गर्न सक्ने छन् र त्यसलाई आगामी नेसनल बोर्ड बैठकमा आवश्यकताअनुसार पेस गरी अनुमोदन गराउनु पर्ने छ ।
- (५) एम्नेस्टी नेपालका निर्देशक नेसनल बोर्ड बैठकमा सहभागी हुने छन् तर निजलाई मताधिकार भने हुने छैन ।
- (६) राष्ट्रिय सचिवालयका अन्य कर्मचारीलाई पनि नेसनल बोर्ड बैठकमा आमन्त्रण गर्न सकिने छ तर बैठकमा उनीहरूको पनि मताधिकार हुने छैन ।

१०.६. पदरिक्तता

देहायका मध्ये कुनै एक अवस्थाहरूमा नेसनल बोर्डको कुनै पदाधिकारीको पद रिक्त भएको मानिने छ :

- (१) मृत्यु भएमा,
- (२) अध्यक्षले नेसनल बोर्ड समक्ष र अन्य पदाधिकारीले अध्यक्षसमक्ष दिएको राजिनामा नेसनल बोर्डबाट स्वीकृत भएमा,
- (३) संस्थाको कार्यादेश (Mandate) वा हितविपरीत कार्य गरेको भनी नेसनल बोर्डले निलम्बनलगायत निष्कासनसम्मका अन्य कारवाही गरी साधारणसभाबाट पदमुक्त गर्ने प्रस्ताव पारित भएमा,
- (४) लगातार नेसनल बोर्डको तीन ओटा बैठकमा बिना सूचना अनुपस्थित भएमा, स्पष्टीकरण : यो दफाको खण्ड (३) र (४) को अवस्थामा सम्बन्धित सदस्यलाई सफाइको मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।
- (५) कुनै समूह खारेज भएको स्थितिमा सो समूहका कुनै सदस्य नेसनल बोर्डको पदाधिकारी वा सदस्य रहेको भएमा निज स्वतः पदमुक्त हुने छन् ।
- (६) सदस्यता नरहेमा वा सदस्यताको म्याद समाप्त भएमा ।

१०.७. रिक्त पदको पूर्ति

- (क) कुनै कारणवस नेसनल बोर्डको अध्यक्षको पद रिक्त भएमा बाँकी अवधिका लागि उपाध्यक्षले स्वतः अध्यक्ष पद सम्हाल्ने छन्
- (ख) महासचिवको पद रिक्त भएमा उपमहासचिवले बाँकी अवधिका लागि स्वतः महासचिवको पद सम्हाल्ने छन् ।
- (ग) उपाध्यक्ष, उपमहासचिव र कोषाध्यक्षको कुनै पद रिक्त भएको अवस्थामा नेसनल बोर्डले निर्वाचित नेसनल बोर्ड सदस्यहरूमध्येबाट वा एम्नेस्टीको सदस्यहरूमध्येबाट रिक्त पदमा बाँकी अवधिका लागि पदपूर्ति गर्ने छ ।
- (घ) उल्लिखित बाहेक अन्य पदाधिकारीको पद रिक्त हुन आएमा नेसनल बोर्डले बाँकी अवधिका लागि एम्नेस्टीको सदस्यहरूमध्येबाट पदपूर्ति गर्ने छ ।
- (ङ) रिक्त पदमा पूर्ति गर्दा, एक समूहबाट एक भन्दा बढी पदाधिकारी वा सदस्य नहुने कुराको सुनिश्चितता गरिने छ ।

११. पुनरावेदन समिति

- (१) साधारणसभाले नेसनल बोर्डको निर्वाचनसँगै एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपालमा आबद्ध समूहका सदस्यहरूमध्येबाट एक संयोजक र एक जना महिला सदस्यसहित दुई जना सदस्य रहेको कुल तिन सदस्यीय पुनरावेदन समितिको निर्वाचन गर्ने छ, जसले समूह विघटन तथा सदस्यता खारेजी एवं सदस्यता नविकरण नगर्ने नेसनल बोर्डको निर्णय सम्बन्धी विषयहरूपर पुनरावेदन सुन्ने छ । पुनरावेदन समितिका संयोजक एवं सदस्यहरूको कार्यकाल नेसनल बोर्डसरह हुने छ ।
- (२) पुनरावेदन समितिको कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुने छ ।
- (३) पुनरावेदन समितिले आफूलाई प्राप्त पुनरावेदनमा सामान्यतया तीन महिना भित्रमा निर्णय दिनेछ र यसको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।
- (४) पुनरावेदन समितिले आवश्यकतानुसार विवादित विषयका सम्बन्धमा जाँचबुझ गर्ने, प्रमाण सङ्कलन गर्ने तथा सम्बद्ध व्यक्तिहरूसँग सोधपूछ गर्न सक्नेछ । समितिलाई सहयोग गर्नु सम्बद्ध व्यक्ति तथा पक्षहरूको कर्तव्य हुनेछ । समिति प्रतिको असहयोगलाई त्यस्ता व्यक्ति वा पक्षहरूविरुद्धको प्रमाणका रूपमा मान्न सकिने छ ।



(५) यस समितिको संयोजक र सदस्य पदमा उम्मेदवारी दिनका लागि तोकिएबमोजिम¹⁹ योग्यता पुगेको हुनु पर्ने छ ।

१२. राष्ट्रिय सचिवालय

एम्नेस्टी नेपालको दैनिक कार्य सञ्चालनका लागि एक राष्ट्रिय सचिवालय रहने छ । सचिवालयको सञ्चालनका लागि नेसनल बोर्डले एक जना निर्देशकको नियुक्ति गर्नेछ । निर्देशक नेसनल बोर्डप्रति उत्तरदायी हुनेछ र अन्य कर्मचारीहरूको नियुक्ति, व्यवस्थापन एवं कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन²⁰ निजले गर्नेछ ।

१३. समूह र निर्माणाधिन समूह

१३.१ निर्माणाधिन समूहको गठन

नेपालको कुनै पनि स्थानमा रहेका न्यूनतम ५०²¹ जना सदस्यहरूले एम्नेस्टी नेपालको निर्माणाधिन समूह गठन गर्न आवेदन दिएमा नेसनल बोर्डले स्वीकृति दिन सक्ने छ । निर्माणाधिन समूहको मान्यताका लागि

(क) निर्माणाधिन समूहको आवद्धताअघि नै एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको आधारभूत गतिविधि गर्नसक्ने आधारहरू नेसनल बोर्ड समक्ष प्रस्तुत गरेको हुनुपर्ने छ ।

(ख) तोकिएबमोजिमको शुल्क भुक्तानी गर्नु पर्दछ ।

(ग) तोकिएबमोजिमका अन्य प्रक्रियाहरू पुरा गरेको हुनुपर्ने छ ।

१३.२ समूहको आवद्धता

एम्नेस्टी नेपालका निर्माणाधिन समूहहरू नेसनल बोर्डको निर्णय र अन्तर्राष्ट्रिय सचिवालयको समर्थनमा एम्नेस्टीको समूहका रूपमा आवद्ध हुन सक्ने छन् । एम्नेस्टी नेपालमा आवद्ध समूहलाई समूह नम्बर प्रदान गरिने छ । यसरी समूहका रूपमा आवद्धता प्राप्त गर्न :

(क) तोकिए बमोजिमको शुल्क भुक्तानी गरेको हुनुपर्नेछ ।

(ख) न्यूनतम ५० जना²² सदस्य आवद्ध रहेको हुनुपर्ने छ ।

(ग) न्यूनतम छ महिना निर्माणाधिन समूहको रूपमा कार्य गरिसकेको हुनुपर्ने छ ।

(घ) तोकिएको ढाँचामा समूहको विनियम समूह साधारणसभाबाट पारित गराई स्वीकृतिका लागि नेसनल बोर्डमा पेस गरिसकेको हुनुपर्ने छ ।

(ङ) तोकिएबमोजिमका अन्य प्रक्रियाहरू पुरा गरेको हुनुपर्ने छ ।

(च) समूहको मान्यता सम्बन्धमा नेसनल बोर्डले बढीमा दुई वर्ष भित्रमा निर्णय दिनुपर्ने छ ।

१३.३ समूह कार्यसमिति

(क) समूह तथा निर्माणाधिन समूहहरूले प्रत्येक वर्ष तोकिएबमोजिम साधारणसभा सम्पन्न गर्नु पर्नेछ र प्रत्येक दुई वर्षमा नयाँ कार्यसमिति चयन गर्नुपर्नेछ ।

(ख) निर्माणाधिन समूहले आफ्नो अनुकूलता अनुसार ७ देखि ११ सदस्यीय कार्यसमिति गठन गर्न सक्नेछन् । त्यस्तो कार्यसमिति :

(१) समूह वा निर्माणाधिन समूहको साधारणसभाबाट निर्वाचित गरिनेछ ।

(२) साधारणसभाले संयोजक, कोषाध्यक्ष र सदस्यहरूको निर्वाचन गर्नेछ ।

(३) निर्वाचित सदस्यहरूमध्येबाट कार्यसमितिले आवश्यकतानुसार उपसंयोजक, सचिव र सहसचिव नियुक्त गर्न सक्नेछ ।²³

(ग) कार्यसमितिमा कम्तीमा ३३ प्रतिशत महिला अनिवार्य हुनुपर्ने छ ।

(घ) समूह वा निर्माणाधिन कार्य समितिको पदावधि दुई वर्षको हुने छ ।

१३.४ समूहका काम, कर्तव्य तथा अधिकारहरू

(१) प्रत्येक समूह तथा निर्माणाधिन समूहले²⁴ ६-६ महिनामा आफ्नो सदस्यता, समूह गतिविधिका विवरणहरू, आर्थिक स्थिति र अन्य सम्बन्धित विषयहरूसम्बन्धी तोकिएबमोजिमको विवरण राष्ट्रिय सचिवालयलाई²⁵ उपलब्ध गराउनुपर्ने छ ।

¹⁹ पाँचौँ संशोधन २०७४ ले परिमार्जन गरेको । सोअघि "... राकास सदस्यसरहको ..." रहेको ।

²⁰ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा थपिएको ।

²¹ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । सो अघि "... २५ ..." रहेको ।

²² पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । सो अघि "... २५ ..." रहेको ।

²³ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । सो अघि "(क) समूह वा निर्माणाधिन समूह कार्यसमिति ७ देखि ११ सदस्यीय हुनेछ ।

(ख) कार्यसमितिका पदाधिकारीहरूमा एक/एक जना संयोजक, उपसंयोजक, सचिव, सहसचिव, कोषाध्यक्ष र बढीमा ६जना सदस्यहरू रहने छन् ।" रहेको ।

²⁴ पाँचौँ संशोधन २०७४ ले थप गरेको ।

²⁵ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । सो अघि "... राकास ..." रहेको ।



- (२) समूह वा निर्माणाधिन समूहको कार्यसमितिको बैठक वर्षमा कम्तिमा चार पटक बस्नु पर्नेछ ।^{२६}
- (३) समूहको साधारणसभा प्रत्येक वर्ष बस्नुपर्ने छ ।
- (४) समूहहरूले एम्नेस्टी नेपालको राष्ट्रिय रणनीतिक योजना तथा एम्नेस्टीको नीतिको परिधिभित्र रही वार्षिक न्यूनतम तिन ओटा सार्वजनिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने छ ।
- (५) समूहले आफ्नो नियमित लेखा राख्नुपर्ने छ ।
- (६) आफ्ना क्रियाकलापहरू नियमित रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि समूहले तोकिएको ढाँचाको विनियम तयार गर्नुपर्ने छ जुन नेसनल बोर्डबाट अनुमोदन भएपछि लागू हुने छ ।
- (७) सदस्यता वृद्धि गर्नुपर्ने छ ।
- (८) समूह एवं निर्माणाधिन समूह सञ्चालन र अभियानका लागि आवश्यक अर्थ सङ्कलन गर्नु पर्नेछ । अर्थसङ्कलन गर्दा एम्नेस्टीको आर्थिक एवं अर्थसङ्कलनसम्बन्धी नीति पालना गर्नु पर्नेछ ।^{२७}

१३.५. समूह वा निर्माणाधिन समूहलाई कुनै अनुदान वा ऋण उपलब्ध गराउन र समूह वा निर्माणाधिन समूहले लिएको अनुदान वा ऋण भुक्तान गर्न नेसनल बोर्ड जिम्मेवार हुने छैन ।

१३.६ **समूह विघटन :**

- (क) एम्नेस्टीको समूहका रूपमा आबद्धताको मान्यता रहिरहनका लागि तोकिएबमोजिका आधार र प्रक्रिया पुरा नगरेका समूहहरूलाई प्रक्रिया पूरा गरी नेसनल बोर्डले समूह विघटनसम्बन्धी निर्णय गर्न सक्नेछ ।
- (ख) आधार र प्रक्रिया पूरा गर्न नसकेको कुनै समूह वा समूहहरूबाट मर्जरको लागि माग भै आएमा नेसनल बोर्डले तोकिएअनुसार स्वीकृत दिन सक्ने छ ।

१४. **युथ नेटवर्क**

१४.१ युथ नेटवर्कको गठन :

नेपालको कुनै पनि स्थानमा रहेका न्यूनतम कम्तिमा ५० जना युवा सदस्यहरूले एम्नेस्टी नेपालको युथ नेटवर्कको आबद्धताको लागि आवेदन दिएमा नेसनल बोर्डले स्वीकृति दिन सक्ने छ । युथ नेटवर्कको मान्यताका लागि -

(क) एम्नेस्टी इन्टरनेसनलले सञ्चालन गर्ने मानवअधिकारसम्बन्धी गतिविधि गर्नसक्ने आधारहरू नेसनल बोर्डसमक्ष प्रस्तुत गरेको हुनुपर्नेछ ।

(ख) तोकिएबमोजिमका अन्य प्रक्रियाहरू पूरा गरेको हुनुपर्ने छ ।

१४.२ युथ नेटवर्कको सञ्चालन र विघटन :

(क) युथ नेटवर्कको सञ्चालन र विघटन तोकिएबमोजिम हुनेछ ।^{२८}

भाग-५

आर्थिक व्यवस्था

१५. **संस्थाको कोष**

- (१) एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपालको नाममा देहायबमोजिम प्राप्त भएका सबै चल, अचल सम्पत्ति एम्नेस्टी नेपालको सम्पत्ति हुने छ ।
 - (क) सदस्य तथा समूहहरूबाट प्राप्त हुने प्रवेश शुल्क, सदस्यता शुल्क, वार्षिक शुल्कहरू तथा अन्य सहयोगस्वरूप प्राप्त नगद तथा जिन्सी,
 - (ख) स्वदेशी तथा विदेशी व्यक्ति तथा निकायबाट प्राप्त सहयोग तथा अनुदान,
 - (ग) संस्थाबाट गरिएका विभिन्न प्रकाशनको विक्रीबाट आर्जन भएको रकम र अन्य अर्थसङ्कलन क्रियाकलापहरूबाट प्राप्त रकम,^{२९}
 - (घ) बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट लिइएको ऋण आदि ।
 - (ङ) अन्तर्राष्ट्रिय सचिवालय वा अन्य ए.आई. संरचना वा अन्य ए.आई. शाखाहरूबाट प्राप्त सहयोग, अनुदान, ऋण आदि ।
- (२) एम्नेस्टी नेपालको सम्पूर्ण सम्पत्तिको हिसाबकिताब दुरुस्त राखिने छ ।
- (३) एम्नेस्टी इन्टरनेसनल नेपालको नाममा स्वदेशी वा विदेशी सरकारबाट आर्थिक सहयोग स्वीकार हुने छैन तर मानवअधिकार शिक्षा कार्यक्रमहरूका लागि इन्टरनेसनल बोर्डले तोकेबमोजिम पूर्व स्वीकृति

^{२६} पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । सो अधि “समूहको कार्यसमितिको बैठक प्रत्येक महिना बस्नुपर्ने छ ।” रहेको ।

^{२७} पाँचौँ संशोधन २०७४ ले थप गरेको ।

^{२८} पाँचौँ संशोधन २०७४ ले थप गरेको । संशोधनअधि “१४. युथ नेटवर्कको गठन, सञ्चालन एवं विघटन तोकिएबमोजिम हुने छ ।” मात्र रहेको ।

^{२९} पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा संशोधित । सो अधि “ग) प्रकाशनका ग्राहकहरूबाट सङ्कलित रकम, साहित्य र प्रकाशनको विक्रीबाट प्राप्त रकमलगायत अन्य अर्थ सङ्कलन क्रियाकलापहरूबाट प्राप्त रकम,” रहेको ।

- लिए वा निश्चित सहयोग लिनका लागि एम्नेस्टी इन्टरनेसनल अन्तर्राष्ट्रिय सचिवालयलये तोकेको अन्य प्रक्रिया पूरा गरी सरकारी आर्थिक सहयोग लिन सकिनेछ। . . . ३०
- (४) एम्नेस्टी नेपालका सबै सम्पत्ति तथा श्रोतहरू यस विधानको भाग दुईमा उल्लिखित उद्देश्यहरू पूरा गर्नका लागि परिचालन गरिने छन्।
- (५) विदेशस्थित संस्था वा व्यक्तिबाट आर्थिक सहयोग तथा अनुदान लिँदा यस संस्थाले समाज कल्याण परिषद्को स्वीकृति लिनेछ।

१६. संस्थाको कोषको सञ्चालन प्रक्रिया

- (१) एम्नेस्टी नेपालको नाममा प्राप्त हुने सबै नगद सम्पत्ति तोकिएको बैङ्क वा बैङ्कहरूमा तोकेबमोजिमको खाता खोली जम्मा गरी राखिने छ।
- (२) एम्नेस्टी नेपाल शाखाको बैङ्क खाता अध्यक्ष, महासचिव, कोषाध्यक्ष र निर्देशकमध्ये कुनै दुईको हस्ताक्षरबाट सञ्चालन हुनेछ तर दुईमध्ये कोषाध्यक्षको हस्ताक्षर अनिवार्य हुनेछ।

१७. लेखापरीक्षण

- (१) हरेक आर्थिक वर्षको अन्त्यमा संस्थाको आय-व्यय तथा सम्पत्तिको विवरण साधारणसभाले तोकेबमोजिमको मान्यता प्राप्त लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराई साधारणसभाबाट पारित गराइने छ।
- (२) त्यसरी पारित गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन वार्षिक रूपमा स्थानीय अधिकारी, समाज कल्याण परिषद् र एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको अन्तर्राष्ट्रिय सचिवालयमा पेस गरिने छ।

भाग-६

विधान संशोधन

१८. विधान संशोधन

- (१) नेसनल बोर्डले आवश्यक सम्झौता वा एम्नेस्टी नेपालको कुनै समूहले समूहको निर्णयसाथ नेसनल बोर्डसमक्ष संशोधन प्रस्ताव पेस गरेमा नेसनल बोर्डले त्यस्तो विधान संशोधन प्रस्ताव साधारणसभामा पेस गर्न सक्नेछ।
- (२) समूहले पेस गर्ने विधान संशोधनसम्बन्धी प्रस्ताव समूहहरूको कार्यसमिति वा साधारणसभाबाट र नेसनल बोर्डले पेस गर्ने प्रस्ताव नेसनल बोर्डको बैठकबाट पारित भएको हुनु पर्नेछ।
- (३) विधान संशोधनसम्बन्धी प्रस्ताव साधारणसभा हुनुभन्दा ३० दिन अगावै राष्ट्रिय सचिवालयमा दर्ता गराउनुपर्ने छ।
- (४) यसरी दर्ता हुन आएको विधान संशोधनसम्बन्धी प्रस्ताव सचिवालयले साधारणसभा सुरु हुनुभन्दा २९ दिन अगावै सम्पूर्ण समूहहरूमा पठाउनुपर्ने छ।
- (५) समूहबाट आएको विधान संशोधनसम्बन्धी प्रस्तावमा नेसनल बोर्डले उपयुक्त देखेमा संशोधन प्रस्ताव पेस गर्न सक्ने छ।
- (६) उल्लिखित विधान संशोधनसम्बन्धी वा सो प्रस्तावलाई संशोधन गर्नेसम्बन्धी दुवै प्रस्ताव साधारणसभामा छलफलमा ल्याइने छ।
- (७) प्रस्तुत संशोधन प्रस्ताव साधारणसभामा उपस्थित मताधिकार प्राप्त प्रतिनिधिहरूको दुई तिहाई बहुमतबाट पारित भएमा विधान संशोधन हुने छ।

भाग-७

विविध

१९. अविश्वासको प्रस्ताव

- (१) देहायको अवस्थामा एम्नेस्टी नेपालको सम्पूर्ण समूह सङ्ख्याको २५ प्रतिशत समूहहरूको कार्य समितिको निर्णयका साथ संयुक्त रूपमा नेसनल बोर्ड वा^{३१} पुनरावेदन समितिका पदाधिकारीविरुद्ध एम्नेस्टी नेपालको सचिवालयमा अविश्वासको प्रस्ताव दर्ता गराउन सक्नेछन्।
- (क) संस्थाको कार्यादेश विपरीत काम गरेमा।
- (ख) संस्थाको हितविपरीतको कार्य गरेमा।

सचिवालयले त्यस्तो प्रस्ताव दर्ता भएको ४५ दिनभित्रमा राष्ट्रिय परिषद्को आकस्मिक बैठक बोलाई अविश्वासको प्रस्तावउपर छलफल गराउनु पर्ने छ। यदि ९० दिनभित्र राष्ट्रिय परिषद् बैठक आह्वान

^{३०} पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा हटाइएको। सोअघि "सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक निर्देशनहरूको पालना सुनिश्चित गर्न सबै आर्थिक सहयोगहरू राकासबाट परिचालित हुने छ।" रहेको।

^{३१} पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा परिमार्जित। सोअघि "वा" रहेको।

गरिएको भएमा सोही नियमित बैठकमा यस्तो प्रस्ताव पेस गरिने छ । नेसनल बोर्ड उपरको अविश्वास प्रस्तावमा सभाको अध्यक्षता साधारणसभाले तोकेको व्यक्तिले गर्ने छ ।

- (२) यसरी अविश्वासको प्रस्ताव उपर छलफल हुँदा सफाइको मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।
- (३) राष्ट्रिय परिषद्को आकस्मिक बैठकमा उपस्थित मताधिकार प्राप्त सदस्यहरूको दुई तिहाई बहुमतबाट अविश्वासको प्रस्ताव पारित भएको खण्डमा नेसनल बोर्ड वा पुनरावेदन समिति भङ्ग हुने छ र सोही सभाबाट नयाँ नेसनल बोर्ड वा पुनरावेदन समितिको निर्वाचन गरिने छ ।
- (४) अविश्वासको प्रस्ताव वर्षमा एकपटक भन्दा बढी ल्याउन सकिने छैन ।

२०. यस विधानमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको ग्लोबल असेम्ब्ली ³², इन्टरनेसनल बोर्ड तथा अन्तर्राष्ट्रिय सचिवालयबाट भएका निर्णय, निर्देशन तथा एम्नेस्टी इन्टरनेसनलको विधान र प्रचलित नेपाल कानूनसँग बाझिएमा बाझिएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुने छ ।

२१. **संस्थाको विघटन :**

- (१) एम्नेस्टी नेपालको विघटनको सिफारिस एम्नेस्टी नेपाल राष्ट्रिय परिषद् सदस्यहरूको दुई तिहाई बहुमतले मात्र गर्न सक्ने छ । . . .³³
- (२) एम्नेस्टी नेपालको विघटनसम्बन्धी अन्तिम निर्णय इन्टरनेसनल बोर्डबाट हुने छ ।
- (३) विघटनपश्चात् एम्नेस्टी नेपालको ऋण तथा दायित्वहरू फछ्छौट गरी बाँकी रहेको सम्पत्ति इन्टरनेसनल बोर्डको सहमतिमा नेपाल सरकारको हुनेछ ।

२२. **विधानको व्याख्या**

यस विधानलाई व्याख्या गर्ने अधिकार नेसनल बोर्डसँग रहने छ । व्याख्यामा गम्भीर मतभेद उत्पन्न भएमा अन्तिम व्याख्या गर्ने अधिकार भने क्रमशः साधारणसभा र अन्तर्राष्ट्रिय सचिवालयमा निहित रहने छ ।

२३. **खारेजी तथा बचाऊ**

यो विधान लागू हुनुअघि भए गरेका कार्यहरू यसै विधानअनुरूप भएको मानिने छ ।

♣ समाप्त ♣

³² पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा परिमार्जित ।

³³ पाँचौँ संशोधन २०७४ द्वारा हटाइएको । हटाउनुअघि “यस्तो सिफारिस अन्तर्राष्ट्रिय कार्य समितिले अनुमोदन गरेपछि मात्र लागू हुनेछ ।” रहेको ।

